

ŠALEŠKI UPORNIK

Šaleški upornik je interno glasilo območnega združenja ZZB NOB Velenje, letnik III, številka 3, december 2005

Foto: S. Vovk

***Ni še dolgo, kar so zamrle svečke
spomina, pa so pred nami že
lučke prihajajočega leta.***

*Vse najlepše, predvsem pa
veliko zdravja v letu 2006!*

Izvršilni odbor OZ ZZB NOB Velenje

Uvodnik

V dneh, ki so pred nami, je nekako v navadi, da vsak pri sebi in tudi v skupnih razgovorih ocenjujemo leto, ki se poslavlja. Prepričan sem, da bomo z letošnjim »obračunom« lahko zadovoljni, saj bomo ugotovili, da smo, vsak zase in vsi skupaj, sooblikovali zgodovino našega prostora.

Že bežen pregled dejavnosti našega združenja v letošnjem letu nas prepriča, da smo bili uspešni. Uspešni zato, ker smo v združenju zbrani ljudje, ponosni na našo zgodovino in na čas, ki je usodno zaznamoval naš rod. Vojna vihra v letih 1941-1945 je Slovence povezala pa tudi ločevala. Žal je takrat rojeno ločevanje prisotno še danes. Prisotno je tudi zato, ker z delitvijo naroda nekateri politiki opravičujejo svoj obstoj, predvsem pa želijo opravičiti svoje početje in ravnanje svojih prednikov pred šestdesetimi leti in več.

Zaradi poskusov prevrednotenja zgodovine in popačenja zgodovinskih dejstev je še toliko bolj pomembno, da smo tudi v letu 2005 dostojno proslavili in obeležili dogodke, ki so postavili temelje naši državi Sloveniji.

Zahvaljujem se vsem vam, ki ste sodelovali pri pripravi in izvedbi naših prireditiv. Vse so bile javno odmevne in mnoge so vzpodbudile, da so se pridružili našemu združenju. Zato verjamem, da bomo tudi ob zaključku prihodnjega leta lahko ugotavljali, da smo svoje delo dobro opravili.

Letos bomo v decembru poleg praznikov, povezanih s prihodom treh dobrodušnih in dobrohotnih mož, ki razveseljujejo otroke in tiste odrasle, ki so globoko v

sebi še vedno dovzetni za otroške radosti, prvič praznovali tudi dan samostojnosti in enotnosti. Državni praznik, doslej imenovan dan samostojnosti, je dobil novo razsežnost. Naj bo to res praznik, ki nas bo združeval in bo prispeval k naši enotnosti! Ne pozabimo, da smo vsi sinovi ene domovine. Do nje imamo vsi pravico in vsi jo moramo ljubiti. Kakor je v Šestem berilu zapisal Ciril Kosmač:

"Da, zdi se mi, da mali narodi bolj ali vsaj drugače ljubimo svojo domovino, kakor jo ljubijo veliki. Majhna je ... in ker ne moremo opevati njene prostranosti, opevamo in povečujemo njene kotičke, ki so polni lepote, kajti lepota je podobna resnici; resnica ne potrebuje debele knjige, da se nam razjasni, lepota ne širnega, brezmejnega prostora, da se razmahne, razbohoti in razcvete. Naj prostranost bobni in poje svojo mogočno pesem, resnična lepota tiho žari. Svojo domovino poznamo, kakor poznamo obraz svoje matere: domače so nam vse njene gube in gubice, poteze veselja in sreče, brazde bridkosti in skrbi. Nenehno čutimo objem njenih kmečko raskavih, a srčno dobrih in toplih rok, stiskamo se k njej in jo branimo že tisoč let, branimo jo največkrat preprosto, kar z golimi rokami, toda branimo jo uspešno, kajti prvi porok zmage je besna zaljubljenost, ki ne presoja in se zato tudi ne umika pred sovražnikovo premočjo. Da, najprej je potrebna ljubezen, ki je vsako uro pripravljena vzdigniti roko v bran, nato šele prideta do veljave razsodna misel in orožje."

Ob novem letu si želim, da bi se v prihodnje čim večkrat in v čim večjem številu zdravi in čili srečevali na naših prireditvah. Vsem bralkam in bralcem Šaleškega upornika pa vse dobro v letu 2006!
SREČNO!

Bojan Kontič

NA PRIMORSKEM

Člani krajevne organizacije ZBNOB Konovo smo obiskali Primorsko, ki je za Slovenijo glavna žila našega srca. Veliko krvi je izteklo za svobodo in narodno poklo.

Trnovski spomenik se na daleč vidi in spominja na čase, ko smo vzklikali hrabri partizan, danes je tvoj dan. Danes skoraj pozabljamo preteklost razen tistih, ki v srcih ohranjajo spomin na padle borce - sorodniki, do

tistih soborcev in vseh ostalih katerim svoboda in narodna enotnost nekaj pomeni.

Krajevna organizacija ZB NOB Konovo se zahvaljuje za vsestransko pomoč in gostoljubnost gospodu Bavčar Slavku kot predsedniku KS Selo na Vipavskem, tovarišu Gorjuš Alfredu kot predsedniku Krajevnega odbora ZB Trnovo in gospodu Mramolja Dragu za pogostitev. Prirčno smo se razšli na Sv. Gori z lepimi spomini.

OBISKALA SVA RANJENCA

Živo mi je ostal v spominu pretresljiv dogodek, ki je povezan s prihodom 14. divizije na Štajersko. Ta je bila boj za obstanek, za biti ali ne biti, na Graški gori, v mrazu in snegu, februarja 1944. Graško goro so v spomin na ta strahotni boj imenovali »Goro jurišev«. Širše partizansko pojmovanje Graške gore zajemajo tudi zaselki Šmiklavž, Podgorje, Razbor itd. Tu sta padla med drugimi kipar Janez Weiss - Belač in priljubljeni poveljnik Šercerjeve brigade Lado Mavsar - Ronko, narodni heroj, katerega doprski kip stoji ob grobnici padlih pri gimnaziji v Slovenj Gradcu.

Partizanski poveljnik Lado Ambrožič - Novljan je v knjigi »Pohod 14. divizije« zapisal: Od Paškega Kozjaka pa čez Graško goro in Ravne do Mozirskih planin je Štirinajsto spremljalo osvobodilnemu gibanju vdano prebivalstvo. Branilo jo je in razbremenjevalo s tem, da je v oskrbo prevzemalo ranjence.

Tudi v naseljih Graške gore so negibne ranjence zaupali kmetom, da so jih hranili in varovali, zdravniki pa so jim dajali napotke za najnujnejšo nego.

Bila je velikonočna sobota leta 1944. Franc Polh - Izak, takratni študent medicine in šaleški prvoborec (po vojni je doštudiral in postal zdravnik) ter jaz, aktivist Šaleško - Mislinjskega okrožja sva se iz Šmiklavža vračala čez Graško goro na Velenjsko območje, v Šentilj. Izak mi je med potjo zaupal, da se bova ustavila na domačiji, ki skriva hudo ranjenega partizana. Ko sva prispela do te kmetije in se prepričala, da ni nevarnosti, sva vstopila v hišo. Pozdravila sva domače in po krajšem pogovoru je Izak dejal: »Vam smo zaupali v oskrbo našega ranjenca. Prišla sva, da ga pregledam, prevežem in mu dam zdravniško

oskrbo«. Kmalu sem opazil, da se domačih polašča zadrega in zaskrbljenost. Gospodar je potožil, da so v velikih skrbih in v nenehnem strahu pred policijo in razstrganci (okupatorjevi pomagači preoblečeni v partizanske uniforme), zato so ranjenca večkrat premeščali na varnejši kraj. Gospodar naju je pospremil v svinjak blizu hiše. Opazila sva, da je prostor svinjaka razdeljen v tri pregrade. V prvem pregradu je krull prašič, ki se je ustrašil našega prihoda, druga pregrada je bila prazna. V tretjem delu pa nismo opazili nič posebnega, nič sumljivega. Toda, ko je gospodar

odstranil praprot in listje, debele deske in iz vrbja pleten koš, ki je pokrival manjšo odprtino, smo v polmrazu zagledali srhljiv prizor. Hudo ranjen partizan je komaj kazal znake življenja. Ko smo ga dvignili iz vlažnega skrivališča je v bolečinah zaječal. Opazili smo, da mu je podgana z obgrizi povečala gnojno rano na nogi, ki je bila modrikaste barve in je kazala znake

zastrupitve. Tudi ušesa in ustnico je imel prizadeto od podgane. Ranjenec je od bolečin napol jokal in izdaval obupne glasove, tako, da nismo razumeli, kaj bi rad povedal. Tudi kmet je bil pretresen, ni mogel verjeti, kar je videl. »saj je bil ranjenec v tem bunkerju le dva dneva« je dodal. Ranjeni nas je rotil, naj mu pomagamo umreti. Prenesli smo ga v hišo, v poseben prostor, da ga nebi podgane živega požrle. Medicinac Izak mu je očistil rane in mu dal zdravniško pomoč. Gospodinja mu je ponudila topel čaj, vendar ga zaradi bolečin in delirija ni mogel spiti. Simptomi so kazali, da ima celo tetanus, je menil Izak.

Po opravljeni nalogi naju je gospodinja postregla z okusnimi velikonočnimi jedmi. Bila sva lačna, vendar kar sva doživela in videla pri tem ranjencu, nisva imela pravega apetita za jedi.

Aktivisti Šaleško - Mislinjskega okrožja so pozneje poskrbeli, da so ranjenca prenesli na varnejši kraj proti Škalam, toda zvedel sem, da je kmalu zatem umrl.

Največji humanizem narodno - osvobodilnega boja je bil reševati življenja ranjenih borcev. V našem okrožju potrjuje to misel med drugim dejstvo, da so na Slovenjgrajškem Pohorju postavili Pavčkove bolnišnice, ki so delovale od spomladi leta 1944 do osvoboditve, pa tudi drugod so

nišnice. Prva zasilna bolnišnica je bila v Cirkovcah, kjer je zdravil Franc Polh in jo je v največji tajnosti upravljal njegov brat Martin Polh.

Preživeli borci, aktivisti in slovenskemu narodu zvesto podeželje ne obujamo spominov na dogodke iz novejših zgodovine zaradi neke časti in slave, ampak zato, da mlajše rodove spomnimo, da so njihovi predhodniki v zgodovini z velikimi žrtvami in samoodpovedovanjem dokazovali zvestobo in nenehni boj za svobodno Slovenijo.

Milan Razdevšek, maja 1945 v Velikovcu

NAPAD NA ŠOŠTANJ

V spominu se mi je ohranil nepozaben dogodek iz mojih mladih dni. Bližal se je večer 7. oktobra 1941. Zaposlena sem bila kot sobarica pri družini Vošnjak v Vili Široko. Pravkar sem odnesla večerjo otrokoma (Marijani in Franciju). Ko sem se vrnila v kuhinjo mi je kuharica Rozi sporočila, da me pri vratarju čaka neko dekle. Rekla mi je naj kar grem, bom že pozneje opravila svoje dolžnosti. Stekla sem in že na poti srečala prijateljico Marico Tekavc. Objeli sva se in po nekaj besedah je iz torbice vzela in mi dala izvezen vložek za mojo novo obleko. Ko se je Marica pri moji mami izučila šivilstva mi je obljubila, da mi bo vložek izvezla. Obljubo je izpolnila jaz pa sem ji bila neizmerno hvaležna. Spremljala sem jo do Ograjičkovega mostu. Med pogovorom me je nekako čudno pogledala in mi dejala, da bi mi zaupala neko skrivnost, če obljubim in prisežem, da zaupano skrivnost ne bom nikomur povedala. Nisem oklevala, prisegla sem in obljubila, da bom molčala.

Iz torbice je previdno vzela kuverto z letaki in me prosila naj jih previdno raztrosim še ta večer oziroma ponoči od Ograjičkovega mostu ob potoku Pečovnice do odcepa ceste, ki vodi v Ravne - Zavodnje. Poslovili sva se in odšli vsaka na svoj kraj.

Marico sem že kot otrok vzljubila. Bila je vesele narave. Naučila me je raznih borbenih pesmi, ki jih nismo smeli prepevati in me spodbujala ljubiti svojo slovensko zemljo in slovenski jezik, kar mi je vse do današnjih dni ostalo v srcu.

Kuverto z letaki sem skrbno zavila med blago. Ko sem se vračala sem Trogarjevi, ki je bila vratarka pokazala izvezen vložek in jo prosila naj pusti vrata odklenjena, ker bom po opravljenem delu odšla k mami, da mi bo sešila obleko.

Vrnila sem se vsa nestrpna v vilo. Na hitro sem opravila delo. Milostljivo gospo, tako smo jo klicali, sem prosila za večerni izhod do doma (naš dom je bil blizu vile). Pohitela sem domov, mami dala blago in izvezen vložek in kar se da naglo odšla. Previdno sem opravila svojo nalogo, odhitela nazaj v vilo in Trogarjevo obvestila o vrnitvi.

Tisto noč nisem mogla spati. Razmišljala sem čemu sem morala letake raztrositi po tako nepomembnem kraju in ravno to noč. Nato me je le premagal spanec. Nenadoma me je zbudil silovit pok, kmalu zatem pa se je zaslislalo streljanje. Videti ni bilo nič saj vila stoji sredi gozda. Šla sem na mali balkon, pa nisem došla kaj se dogaja.

Zazvonil je telefon, vratar iz tovarne je sporočil, da so mesto napadli banditi, kasneje pa je bila telefonska linija prekinjena. Ko sem stala na balkonu je prišel s pištolo v roki gospod Vochnjag. Ni me takoj prepoznal in je vame pomeril sem zakričala. Zapodil me je v kuhinjo, kjer smo vsi prestrašeni, kaj se v mestu dogaja, le obzorje je bilo svetlo.

Čez nekaj je vse utihnilo a tisto noč ni spal nihče. Zjutraj je prišla v vilo nemška patrulja. Zaslišali so vse in spraševali če smo videli ali slišali bandite. Domnevali so, da so letake, ki so bili raztrošeni ob potoku raztrosili banditi, ki so se najverjetneje umikali proti Zavodnjam. O letakih ni nihče nič vedel ali videl. Še dolgo se je govorilo o tem držnem napadu. Strah je zlezal okupatorju in nemčurjem v kosti. A žal maščevanje je bilo strašno.

Pričele so se aretacije. Ustreljenih je bilo 10 talcev.

Nekaj časa po tem dogodku sva se srečali z Marico, ki mi je vsa nasmejana dejala: «Pa smo jih prelisčili».

Vsi Tekavčevi so bili zavedni Slovenci zato so se odločili za NOB. Ko je bilo njihovo delovanje preveč očitno so odšli skupaj z drugimi Šoštanjčani junija 1942 v partizane. Oče Jože je bil že po tednu dni izdan in je od okupatorjeve krogle padel v Zavodnjah. Tragično sta že 24. junija istega leta preminuli prijateljici Marica in Fanika Podvinšek. Oglasili sta se pri Podlesniku v Ravnah, ta pa je poklical policijo in ko sta hoteli pobegniti ju je napadel s sekuro, nakar so svoje opravili še Nemci. Kot žrtev izdajstva je padel tudi brat Jože leta 1943, pa tudi njena mama Pepca.

Tako je zavedna družina Tekavčevih in še premnogo drugih žrtvovala življenja za svojo domovino. Nikoli ne smemo pozabiti na ljudi, ki so dali svoja življenja zato, da mi danes živimo v miru in lepi Sloveniji. Naš rojak Karel Destovnik Kajuh je zapisal: « Za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti».

OKROGLA MIZA CIVILNIH VOJNIH INVALIDOV PRIMORSKE IN CELJSKE ORGANIZACIJE V VELENJU

V sredo, 29. junija 2005 so civilni invalidi vojne iz vseh krajev Primorske organizirali izlet. Na svojem potovanju v okoličje Celja, kamor so jih povabili prijatelji iste skupine invalidov iz Celja so obiskali nekatere kraje in obeležja, ki spominjajo na tragične dogodke II. svetovne vojne. Žrtvam so se poklonili v Celju, na Frankolovem in še ob nekaterih spominskih obeležjih.

V programu izleta so imeli tudi ogled spominske sobe v Topolšici. Malo po enajsti uri so prispeli trije avtobusi izletnikov - invalidov v Topolšico. Utrujeni od vročine in dolgega potovanja so si na hitro ogledali spominsko sobo, mnogi izmed njih pa so pohiteli v restavracijo, da so si potešili žejo. V nadaljevanju programa so imeli kosilo v restavraciji »Jezero« in okroglo mizo, na kateri so predstavniki Celja in posameznih primorskih odborov razložili svoje poglede na dogodke, ki v zadnjem času pretresajo in zbujajo zaskrbljenost invalidskih organizacij, predvsem pa invalidov, ki se čutijo prizadete in ogoljufane pri napovedih, ki so vroča tema sedanje slovenske vlade. To je sprememba invalidske zakonodaje. Med razlago in razpravo o spremembah invalidske zakonodaje in nenazadnje tudi o grozno visokih prejemkih, ki naj bi jih prejemale nekateri invalidi.

Povedano je bilo, da je osemnajst invalidov, ki dobivajo poleg invalidnine tudi svojo redno pokojnino, ki so si jo prislužili z delom, ker so bili zaposleni kot invalidi.

Poudarek razprave je bil predvsem na tem, da se invalidnine plačujejo iz povsem drugega vira kot zaslužena pokojnina, ki po veljavni zakonodaji pripada vsakemu, ki je v času aktivnega dela plačeval prispevek za pokojninsko zavarovanje.

Finančna sredstva za invalidnine, pa je plačala država, ki je invalidnost človeku povzročila. Plačala jo je kot vojno odškodnino. V kolikor je država ta sredstva porabila v druge namene se je tudi obvezala, da bo izvajala dolžnosti do invalidnih oseb. Iz teh razlogov nima nobena oblast ali vlada pravice zmanjševati že pridobljenih pravic invalidnim osebam.

Med ogorčeno razpravo prizadetih sem nemo opazoval invalide, ki so sedeli pri sosednjih mizah okoli mene. Kaj sem videl? Človeka brez obeh rok, človeka, ki je popolnoma slep, človeka brez ene ali obeh nog, človeka, ki ga je vojna pohabila, da ni več podoben človeškemu bitju in je prikrajšan za nešteto stvari, ki so zdravim na voljo. Ponujali so se mi grozoviti prizori ob pogledu na te siromake.

Ob tem žalostnem prizoru sem razmišljal o življenju invalidov, ki so tako prizadeti in mnogi odvisni od tuje pomoči, ki pa nikoli ne more nadomestiti tistega, kar lahko stori zase zdrav človek. Nisem doumel za kaj vse je prikrajšan invalid v svojem bednem življenju, če se temu sploh lahko reče življenje.

V trenutku sem si zaželel, da bi vsi odgovorni ministri sedanje slovenske vlade sami spoznali kakšno je življenje prizadete osebe, potem prav gotovo ne bi več posegali in zmanjševali že pridobljenih pravic in finančnih sredstev prizadeti kategoriji invalidov.

To je bil tudi vzrok, da sem v imenu borčevske organizacije obljubil vso pomoč in podporo pri prizadevanju invalidov, da se ohranijo njihove že pridobljene pravice in da vlada in država izpolnjuje obveznosti, ki jih je prevzela do ljudi katerim je usoda namenila takšno življenje, kot ga morajo živeti prizadeti invalidi.

STARČEVA PRIPOVED

Pred davnimi leti, ko sem bil še kratkohačnik me je osivel možakar vzel v naročje, se zastrmel v daljavo in ves zasanjan začel pripovedovati svojo življenjsko zgodbo.

Ne vem zakaj sem se ravno sedaj, ko sem v jeseni svojega življenja, osivel, kot je bil takrat moj sogovornik spomnil vseh podrobnosti, ki mi jih je pred mnogimi leti razodel starec, ki me je pestoval na svojih zgaranih kolenih.

Takole je začel svojo zgodbo:

V moji rani mladosti sem srečal prikupno dekle, nekaj let mlajšo od mene. Bila je prikupna in skromna, razumevajoča. Njena skromnost je poudarila ljubezen dveh mladih neizkušenih bitij, ki sta kmalu stopila pred oltar in si ob prisotnosti starega župnika obljubila večno zvestobo. Postala sva mladoporočenca. Mož in žena, brez lastnega doma, le z upanjem, da bova ustvarila lasten dom in družino.

Čas ni bil prijazen. Delo, ki bi bilo koliko toliko pošteno plačano je bilo redkost. Redki kapitalisti, ki so zaposlovali so zaposlene do skrajnosti izkoriščali in tako ustvarjali sebi dobiček in blaginjo.

Tisti, ki smo garali pod zemljo v rudnikih pa smo si bili vsak dan bližji, ko smo z bednim zaslužkom komaj preživeli. Želja po družini je narekovala, da se mi je komaj leto po poroki rodil sin rudi, leto zatem pa še Jože. Dohodek ni več zadostoval za preživljanje družine.

Resno sem začel razmišljati, da bi se podal v tujino za boljšim zaslužkom. Govorilo se je, da v Nemčiji dobro plačujejo rudarje. Moja odločitev je bila dokončna. Z ženo Marijo sva spakirala najino skromno imetje in s skromnim prihrankom odpotovala v neznane kraje, neznani usodi naproti.

Z dvema mladoletnima otrokoma sva se po nekaj dneh znašla v Westfaliji. Delo v rudniku sem dobil v nekaj dneh. Tudi skromen dom smo si našli. Prva plača, ki sem jo dobil je veliko obetala, saj je bila štirikrat večja od tiste, ki sem jo prejemal v domačem kraju za isto ali pa še bolj naporno delo v rudniku. Razmere so šle hitro navzgor. Tudi žena je po svoji strani zaslužila s pranjem in likanjem. Iskala in izkoristila je vsako priložnostno delo in skrb za nadaljnji obstoj družine je bila odveč. Iz meseca v mesec se je večal kupček prihranjene denarja, kajti naše življenje je bilo skromno, tako smo bili vzgojeni in navajeni. Po dveh letih se nama je rodil še tretji sin in sedaj smo bili že kar številna družina.

Priložnostna dela po redni zaposlitvi so za pridne roke prinašala dodaten denar in prihranki so bili iz dneva v dan bolj spodbudni, da bo prišel čas vrnitve v rodni kraj in si doma ustvariti človeku spodobno življenje, sebi in družini, kajti na dnu srca, nekje v globini duše je ves ta čas tičalo domotožje po lepi zeleni Savinjski dolini.

Nikoli nisem pozabil solz iz ženinih oči, ki jih je potočila ob odhodu iz rojstnega kraja in prijazne vasi na obronku savinjskih hmeljišč.

Vsak večer, vsa dolga leta, ko sem legel k zasluženemu počitku, sem v mislih odhitel v domači kraj. Vse znane stezice sem obhodil predno me je premagal spanec in sem se pogreznil v globoki sen, da sem naslednje jutro zopet poprišel za delo ob misli, da ustvarjam in se trudim, da bom nekoč srečno živel v kraju, kjer sem se rodil, kjer so moji starši, sorodniki in prijatelji iz moje rane mladosti.

Moje hrepenenje in račune je prekrizala I. svetovna vojna. Za skoraj štiri dolga leta sem moral odložiti svoje upanje in hrepenenje na povratek v svoj rojstni kraj in na lepo brezskrbno življenje, ki sem si ga obetal in želel od trdega gara-

nja v tujini.

Moji štirje sinovi so rasli jaz pa sem moral na fronto. Bojeval sem se v Italiji in vse tja do širne Rusije. Veš fant moj zmanjkalo bi mi časa, če bi ti hotel podrobno razložiti, kaj vse sem moral v teh letih vojne preživeti. Najhuje pa mi je bilo pomisliti na družino, ki je bila v tujini, mnogokrat sem bil prepričan, da svojih dragih ne bom več videl in da jih bom za vedno zagrebel v črno zemljo skupaj z mojimi vročimi željami o vrnitvi domov v rodno Savinjsko dolino.

Usoda mojega življenja, če se temu kar sem moral preživeti sploh lahko reče življenje, pa je hotela drugače.

Vrnil sem se iz ujetništva v Rusiji tudi po zaslugi, da so moje korenine segale v osrčje Slovenije in našel svojo družino, ki sem jo pred štirimi leti zapustil čilo in zdravo, ki se je še posebno razveselila moje vrnitve, saj več kot leto dni niso vedeli ali sem živ ali mrtev.

Prva svetovna vojna mi je vzela očeta, mater in dva brata, kar je bil zame hud udarec ob vrnitvi iz ujetništva a zavedal sem se, da imam družino in ljubečo ženo, ki je v moji odsotnosti skrbela za štiri mladoletne sinove, sad najine skupne ljubezni. Misel na to mi je vrnila moč in tudi grenke izkušnje, ki sem jih pridobil v tujih neznanih deželah, pa tudi v globokih strelskih jarkih ob pogledu in žalosti na mrtve tovariše mi je narekovala, da moram vztrajati in se s trudom dokopati do tistih idealov, ki so me bodrili, ko sem prvič odhajal v tuji neznani svet, da bi z delom svojih rok ustvaril dostojno življenje sebi in svoji družini.

Po končani prvi svetovni vojni se je počasi a vztrajno začelo vračati življenje v kraje, ki so med vojno skoraj zamrli. Veliko upanje v boljše življenje delovnega človeka pa je iz dneva v dan plahnelo. Kakor tudi prihranjene dobrine iz tujine. Zopet so na dan prihajali za delavce in kmete zaskrbljujoči dnevi, ki jih je napovedoval neprijazni kapitalizem, ki je po končani vojni nadaljeval izkoriščanje trdega dela v svoje dobičkonosne koristi. Delavec, tudi tisti, ki je dolga leta prebil na bojišču je zopet ostal praznih rok in sredstvo za izkoriščanje vojnih dobičkarjev, tako imenovanih nastajajočih kapitalistov.

Beseda je tekla in zgodbe starca so postajale vse bolj podobne zgodbam, ki bi jih danes lahko pripovedoval jaz starec svojim vnukom. Razlika bi bila le v tem, da sem jaz kot kratkohačnik poslušal zgodbe prve svetovne vojne jaz pa bi pripovedoval žalostne zgodbe druge svetovne vojne, ki je dedu vzela sinove nam pa očeta. Tudi ta vojna ni prizanašala nikomur. Vojna je kruta za vsakega, ki jo doživi ali preživi. Tudi kapitalizem in hlastanje za dobičkom na račun delovnih ljudi ni danes nič drugačno od tistega, kar je bilo povedano v pripovedovani življenjski zgodbi starca, ki je že davno pokojni.

Ni mi pa znal povedati ali se zgodovina vsake toliko ponovi, a razmere kažejo, da je tako in da se zgodovina ponavlja. Živimo v upanju, da ne bodo naši vnuki svojim naslednikom pripovedovali zgodbe o tretji svetovni vojni, ki bi znala biti še krutejša in še bolj neusmiljena od prve in druge, kajti tudi grozote vojn se stopnjujejo in so vedno bolj krute in umazane, to nakazuje vse bolj prisoten terorizem, ki vedno prizadeva nič krive množice.

Naša skromna želja je, da bi svojim vnukom lahko pripovedovali le lepe zgodbe iz življenja preteklosti iz katerih bi tudi prihajajoči rodovi črpali veselje do prihodnosti.

ODŠLI SO

MILAN PACNIK, 06.10.1927, umrl 13.02.2005

Od leta 1944 je bil borec v brigadi Toneta Tomšiča in do leta 1947 na dosluženju vojaščine. Bil je predsednik Krajevne organizacije 8 let.

JOZEFA KOZELNIK, Florjan 140, rojena 01.03.1919, umrla 21.07.2005

Sodelovala je z NOB na območju Topolšice kjer je živela. Vzdrževala je politične vezi z borci VDV brigade, jim prenašala pošto in kazala pot. Pri tem delu je spoznala borca s katerim je zanosila, kmalu pa je ta tovariš bil poslan na Dolenjsko leta 1944. Rodila se jima je hčerka, ki sedaj živi v Nemčiji in večkrat pride in obišče grob padlega očeta na Dolenjskem.

JANEZ FECE, rojen 11.02.1928 v Skornem pri Šoštanju, umrl 11.04.2005.

Od aprila 1944 je sodeloval kot aktivist na terenu Skorno - Lepa njava do 01.08.1944 ko je vstopil v NOV kot borec brigade Ljuba Šercerja do 26.01.1945, ko je bil ujet v partizanski bolnici Podvolovljek in odpeljal v Celjske, pozneje pa v Mariborske zapore. Ob bombardiranju Maribora je aprila 1945 pobegnil in se doma zdravil do osvoboditve. Bil je član Krajevne organizacije ZB Šoštanj.

ALOJZ PREVALNIK - SLAVKO, rojen 13.06. 1922 v Mežici na Koroškem, umrl 25.07.2005.

Bil je vključen v Koroški odred TV linije. Opravljal je kurirske poti med Koroško in Savinjsko dolino skupaj s Koroškimi partizani. Prejel je tudi več odlikovanj in priznanj. Bil je član Krajevne organizacije ZB Šalek - Bevče - Paka.

SONJA KRAŠEK, Koroška 35 a Velenje, rojena 07.10.1935, umrla 20.06.2005

Bila je pridružena članica Krajevne organizacije ZB Stara vas.

PEPKA CERKOVNIK, rojena 26.02.1916 v Škalah, deklinški priimek Mravljak, umrla 15.08.2005.

Z NOB je sodelovala od leta 1944 do 1945 kot aktivistka v Hrastovcu, Škalah, Cirkovcah in na Graški gori. Bila je iz zavedne partizanske družine. Svaka Jože in Rafael sta bila v partizanih, Jože je padel v borbi z Nemci, za Rafaelom pa je ob odhodu iz bolnišnice v Zgornji Savinjski dolini izginila vsaka sled. Bila je članica ZB NOB Škale.

STANE BRUNŠEK, Rečica ob Paki, rojen 02.07.1942, umrl 25.06.2005

Bil je mlajši član naše Krajevne organizacije ZB Šmartno ob Paki, zagovornik vrednot NOB.

RAFAEL RIHTER, Gavce, Šmartno ob Paki, rojen 24.10.1919, umrl 21.08.2005

Bil je aktivni udeleženelec NOB. Bil je podoficir v brigadi Slavka Šlandra in v 1. slovenski artilerijski brigadi. Vseskozi je bil član Krajevne organizacije ZB NOB Šmartno ob Paki.

AMALIJA ŠKET, rojena 07.03.1915, stanujoča na Šlandrovi 4 v Velenju, umrla 11.07.2005.

Izhajala je iz zavedne partizanske družine in je v NOB sodelovala kot terenska aktivistka. Bila je članica Krajevne organizacije ZB NOB Velenje Desni breg.

ALOJZIJA BLAŽIČ, rojena 20.06.1936, umrla 27.08.2005

Kot dolgoletna članica Krajevne organizacije ZB Konovo je bila agilna, vesele narave in dobrega srca. Dolgoletna bolezen je zahtevala svoj davek.

MARIJA POCAJT, rojena 12.02.1924 v Lokovici, umrla 05.09.2005

Od septembra 1943 do 27.07.1944 je bila aktivistka na terenu Lokovica - Andraž, ko je bila aretirana in odpeljana v Celjska zapore Stari pisker od tu pa v Maribor od koder je bila septembra 1944 odpeljana v koncentracijsko taborišče Rawensbruck, kjer je bila do osvoboditve. Zaradi bolezni in izčrpanosti se je domov vrnila šele septembra 1945. Prejela je odlikovanje MZN. Bila je članica Krajevne organizacije ZB NOB Šoštanj od leta 1959

DORA LAZNIK, rojena 05.05.1931 v Trbovljah, umrla 05.11.2005
Rojena je v Trbovljah, kjer je tudi sodelovala v NOB kot aktivistka. Bila je članica ZB NOB Desni breg.

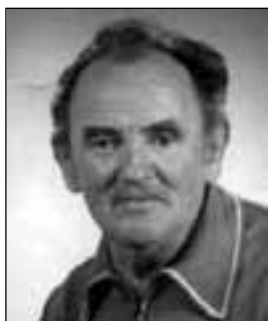
STANISLAV ŠMON, rojen 11.10.1926 v Topolšici, umrl 16.09.2005

Od oktobra 1944 do osvoboditve je bil borec 1. bataljona Šerčerjeve brigade. Od leta 1970 dalje je bil član Krajevne organizacije ZB NOB Šoštanj.

ALOJZIJA CIGALE, rojena 01.11.1926, umrla 23.11.2005

Sodelovala je z NOB od septembra 1941 in bila je aktivna borka NOV v brigadi Slavka Šlandra od 03.02.1943 do konca vojne. Bila je priljubljena in hrabra borka, odlikovana z redom za hrabrost s srebrnim vencem in drugimi odlikovanji. V življenju je bila skromna, mirne narave, dobrega srca in nacionalno zavedna. Bila je članica Krajevne organizacije ZB Konovo.

IVAN OŠTIR, rojen 24.12.1928 v Paki pri Velenju, umrl 24.09.2005
Med NOB je opravljal razne kurirske poti. Bil je član Krajevne organizacije ZB Šalek - Bevče - Paka in tudi več let odbornik.

BERTA TRPIN, rojena 16.12.1916 v Škalah, stanujoča Florjan 189, umrla 2.10.2005. Vdova po borcu NOV padlem v NOB. V času okupacije je bila zaprta in nato internirana. Odlikovana je z medaljo zaslug za narod. Dolgoletna članica ZB NOB Gaberke.

MARIJA BOROVŠEK, rojena 16.08.1909 v Družmirju, stanujoča Gaberke 32, umrla 24.03.2005.
Vdova po borcu NOV padlem v NOB. Bila je aktivistka in obveščevalka v času NOB, nazadnje članica ZB NOB Gaberke. Bila je odlikovana z medaljo zaslug za narod.

O DELU KRAJEVNE ORGANIZACIJE ZZB NOB VELENJE - DESNI BREG

ZZB NOB Velenje - Desni breg je ena najštevilnejših po članstvu v občini Velenje saj trenutno šteje okrog 160 članov in članic. Kljub temu, da je to starejša populacija, ki zaradi starosti in bolezni člani umirajo, jih naše pridne poverjenice izpolnjujejo z novimi člani. Organizacijo vodi 10 članski odbor v katerem so 4 poverjenice, predsednik, tajnik, blagajnik in trije člani. Ti skrbijo za bolne člane, katere obiskujejo na domovih ali v bolnišnicah, socialno ogrožene pa ob konca leta obdarimo s skromnimi darili. Ob smrti naših članov in članic pa počastimo njihov spomin s praporom, svečami ali ikebano.

Organiziramo dva izleta na leto. Enega na spominska obeležja NOB, drugega pa bolj razvedrilnega značaja, kjer se člani in članice bolj zabavajo in vsaj za kratek čas pozabijo na vsakdanje tegobe, ki jih je sedaj vsak dan več. Članice in člani se zelo radi udeležujejo teh srečanj in izletov. Cene izletov so minimalne, ker skušamo to organizirati s pomočjo sponzorjev, da imajo člani z nizkimi prejemki tudi možnost udeležbe.

V letu 2005 smo se udeležili več proslav in izletov kot so spominska svečanost pri spomeniku v Paki, v Ravnah pri

Osreških pečeh, pri spomeniku Kajuhu v Zavodnjah, na Sedlarjevem, na svečanosti pri spomeniku Iliji Badovincu v Gračni pri Rimskih Toplicah, pri spomeniku na Frankolovem, na Poljani, na Komelju v Avstriji, na Graški gori, na Dobrniču in izleta na Dolenjsko in Madžarsko. Novembra smo organizirali tovariško srečanje s pogostitvijo za vse naše članice in člane stare 80 in več let v prostorih Delavskega kluba. Udeležilo se je 29 članov in članic.

Za konec leta pa bomo organizirali še srečanje vseh članov in članic na skupno praznovanje starega leta.

Obvestilo

Spoštovane bralke in bralci, če želite objaviti fotografijo in krajše besedilo o sorodniku, prijatelju ali znancu - preminulemu članu zveze borcev NOB, prosimo, posredujte fotografijo in podatke predsedniku svoje osnovne organizacije ali pa kar uredništvu Upornika (Šaleški upornik, IO ZZB NOB Velenje, Kopalniška 3, 3320 Velenje. Objava je seveda brezplačna!

SREČANJE BORCEV IN PLANINCEV GRAŠKA GORA 2005

Tudi letos se je, tako kot že prejšnja leta, prvo soboto v mesecu septembru na Graški Gori - Gori jurišev zbrala množica borcev, planincev in drugih, katerim ni vseeno, kako in kaj se govori in dogaja okoli dogodkov med NOB. Bilo je prav nekako lepo vreme, za razliko od nekaj dni poprej, ko je kazalo kot, da smo zakorakali že v pozno jesen. Prav zato smo tudi letos postavili nekaj šotorov, ki pa so potem pripomogli, da smo se lahko skrili pred soncem.

Tudi letošnje srečanje je bilo slovesno, saj je minulo 60 let od konca druge svetovne vojne.

Tako se je tudi letos ponovno zbralo zelo veliko ljudi na prireditvi. Bilo jih je toliko, da prostor na katerem se prireditve pripravljajo kmalu ne bo več mogel sprejeti vseh. Letošnje največje presenečenje je bilo sodelovanje pri prireditvi društva partizanski odred Triglav. Zelo lepo je bilo za pogledati, ko je za velikim številom praporjev, letos jih je bilo kar 36, strumno korakala četica »partiza-

nov«. Pogled na uniforme in na orožje na njihovih ramenih je verjetno marsikomu obudil spomine na njegova mladostna leta. Pa tudi na nas mlajše, ki smo rojeni po vojni in vojnega časa nismo spoznali je prizor naredil močan vtis.

In prav želimo si, da se tudi v bodoče v takem ali še večjem številu srečujemo tako na Graški Gori - Gori jurišev, kakor tudi v Osreških pečeh v Ravnah pri Šoštanju, pa v Zavodnjah pri Žlebniku in še bi lahko naštevali kraje, kjer so se dogajale velike stvari na tem majnem koščku slovenske zemlje.

Jože Dračko

DOPISUJTE V

ŠALEŠKI UPORNIK

Vse bralke in bralce vabimo, da s svojimi prispevki obogatijo prihodnje številke našega glasila. Prispevke pošljite na naslov: Območno združenje borcev in udeležencev NOB, Kopališka 3, 3320 Velenje

Dostikrat članice in člani organizacije ne vemo na koga bi se obrnili v zvezi z našim statusom, pravicami itd...

Če imate kakršnokoli vprašanje s tem v zvezi, se lahko obrnete na Upravno enoto Velenje - Oddelek za občno upravo in druge upravne naloge in skupne zadeve.

Telefonska številka: (03) 8995 772.

Šaleški upornik, interno glasilo območnega združenja ZZB NOB Velenje

Uredniški odbor: Marjana KOREN, Jože POVŠE, Bojan VOH, Jože DRAČKO, Vlado VRBIČ (urednik)

Naslov uredništva: Območno združenje borcev in udeležencev NOB, Kopališka 3, 3320 Velenje

Naklada: 1300 izvodov **Tisk:** Gorenje IPC